

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 149/2025-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária STAHOVCOVÁ, s.r.o., Karpatská 6, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-63D/148/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-63D/148/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B3-63D/148/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **949,17 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. marca 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-63D/148/2021. Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 5 000 eur a náhrady trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 149/2025-15 z 8. apríla 2025 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení účastníka konania (zákonného dediča, pozn.) v dedičskom konaní po poručiteľovi [REDAKOVANÉ], narodenom [REDAKOVANÉ], zomrelom [REDAKOVANÉ]. Napadnuté dedičské konanie trvá už 4 roky a do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené.

3. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv zbytočnými prieťahmi mestského súdu v napadnutom dedičskom konaní. Sťažovateľka poukázala na celkovú dĺžku dedičského konania a aj keď pripustila, že jeho predmetom je väčší majetok, dedičské konanie trvá neprimerane dlho, jednotlivé úkony súdu (prostredníctvom súdneho komisára) nie sú vykonávané efektívne a v súlade so zásadou hospodárnosti konania. Zisťovanie hodnoty majetku a iné úkony súdu nemôžu trvať 4 roky. Sťažovateľke je ako zákonnej dedičke v dôsledku neprimeranej dĺžky konania obmedzený prístup k predmetu dedičstva a tiež je predpoklad, že môže dôjsť k zásahom vo vzťahu k obchodným spoločnostiam, v ktorých mal poručiteľ majetkovú účasť.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

4. Podpredseda mestského súdu pripustil, že vzhľadom na organizačné a personálne zmeny na notárskom úrade poverenej súdnej komisárky v priebehu rokov 2022 a 2023, ktoré sa týkali osôb poverených vykonávaním čiastkových úkonov v predmetnom dedičskom konaní, neboli v uvedenom období úkony vykonávané priebežne a systematicky, čo konštatovala aj samotná súdna komisárka. Tá v následnom období vec osobne prioritizovala a vykonávala všetky potrebné úkony plynulo a bez zbytočných prieťahov, čo preukázala aj chronologickým prehľadom úkonov za dané obdobie.

5. Vzhľadom na obsah súdneho spisu, ako aj vyjadrenia podpredsedu mestského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľku na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote a základného práva na súdnu ochranu je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu prostredníctvom poverenej súdnej komisárky v napadnutom dedičskom konaní.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

8. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá okrem iného aj povinnosť súdu a sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

9. V súvislosti so skutočnosťou, že sťažnosť sa týka dedičského konania a v jeho rámci napáda aj postup notárky poverenej rozhodnutím vo veci, ústavný súd konštatuje, že už v rámci svojej predchádzajúcej činnosti judikoval, že úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné prietahy, za ktoré nesie zodpovednosť všeobecný súd (m. m. II. ÚS 223/08, II. ÚS 727/2014).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

11. Aj keď prejednanie dedičstva nemožno bez ďalšieho považovať za právne zložité, keďže vymedzená agenda je upravená stabilnou rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prejednávaného prípadu, ústavný súd konštatuje, že predmet sporu sa vyznačuje faktickou zložitnosťou, a to s prihliadnutím na existenciu medzinárodného prvku zaznamenaného pri zisťovaní hodnoty predmetu dedičstva a súvisiacu potrebu dožiadania príslušných orgánov v Chorvátsku a Belgicku vo veci určenia všeobecnej hodnoty aktív patriacich

do dedičstva po poručiteľovi. Osobitná skutková zložitosť je taktiež indikovaná potrebou znaleckého dokazovania.

12. Pri hodnotení správania sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že aj správanie sťažovateľky, resp. jej procesná aktivita čiastočne prispeli k aktuálnej dĺžke napadnutého dedičského konania. Zo súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka v doterajšom priebehu dedičského konania spochybňuje zistenú hodnotu dedičstva a dáva návrhy na vykonanie ďalších dôkazov. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prieťahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, § 220).

13. V súvislosti s posudzovaním postupu súdu prvého stupňa v napadnutom dedičskom konaní ústavný súd už na úvod konštatuje, že aktuálna celková dĺžka napadnutého dedičského konania, ktoré od svojho začatia (2. 8. 2021) dosiaľ predstavuje dobu vyše 3 rokov a 9 mesiacov a stále je vo fáze zisťovania výšky majetku patriaceho do dedičstva, aj pri prihliadnutí na osobitnú skutkovú zložitosť prípadu nie je zlučiteľná s obsahom označených práv.

14. Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, ústavný súd konštatuje, že postup súdu prvého stupňa vrátane postupu súdnej komisárky bol poznačený nečinnosťou, ako aj prvkami neefektívnosti najmä v prvej polovici dedičského konania (t. j. roky 2022 a 2023), keď súdna komisárka nevykonávala úkony priebežne a efektívne. Najdlhšie súvislé obdobie nečinnosti ústavný súd zaznamenal od augusta 2022 do decembra 2023, ktoré súdna komisárka ospravedlňovala personálnymi zmenami zamestnancov notárskeho úradu a mestský súd jej argumentáciu prevzal vo svojom vyjadrení. Ústavný súd pripomína zodpovednosť príslušného dedičského súdu jednak za (ne)činnosť notárov ako súdnych komisárov pri prejednávaní dedičských vecí, ako aj za ich neefektívnu činnosť.

15. Ústavný súd taktiež pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia vrátane dozoru nad súdnymi komisármi či vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako ani optimalizácia súdnictva nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Aj keď úkony súdnej komisárky sú od začiatku roku 2024 bez výraznejšieho obdobia nečinnosti, vzhľadom na to, že v dedičskom konaní sa napriek uskutočneniu viacerých pojednávaní nedosiahol výraznejší posun, ústavný súd hodnotí postup v danom období ako neefektívny. Napriek existencii medzinárodného prvku z pohľadu ústavného súdu nie je tolerovateľné, aby aj po štyroch rokoch trvajúcim dedičskom konaní bolo jeho predmetom stále zisťovanie majetku po poručiteľovi.

17. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého dedičského konania poznamenanú nie dostatočne efektívnou činnosťou mestského súdu, ako aj obdobiami súvislej nečinnosti a neefektívnej činnosti príslušnej súdnej komisárky, za ktorú je zodpovedný mestský súd, ústavný súd dospel k záveru, že postupom mestského súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Pri posudzovaní namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zbytočnými priet'ahmi mestského súdu ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej k vysloveniu porušenia základného práva na spravodlivý proces môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy, ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). Aktuálny skutkový stav prerokúvanej veci však nezodpovedá uvedeným podmienkam. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnej sťažnosti v uvedenej časti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

19. Vzhľadom na to, že konanie dosiaľ nebolo právoplatne skončené, ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby konal v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 500 eur, ktoré jej je mestský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o výške primeraného zadosťučinenia nemohol neprihliadnuť na existenciu medzinárodného prvku, potreby znaleckého dokazovania, ale najmä na výraznú procesnú aktivitu sťažovateľky. V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia preto ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 949,17 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2025 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2025 v sume 371 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2025 v sume 14,84 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma trov konania tak s príslušnou daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu 949,17 eur. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu